

О. В. Музиченко,
к. е. н., доцент кафедри міжнародних фінансів,
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі, м. Київ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

O. Muzychenko,
PhD (Economics), Associate Professor Department of International Finance,
Ukrainian University of Finance and International Trade, Kyiv

WORLD EXPERIENCE OF IMPLEMENTATION OF PRINCIPLES OF RESPONSIBLE INVESTMENT

У статті узагальнено світовий досвід впровадження принципів відповідального інвестування у професійну інвестиційну діяльність. Розкрито сутність міжнародної ініціативи інвесторів "Принципи відповідального інвестування". Розглянуто зміст кожного із шести принципів відповідального інвестування. Розглянуто інструменти, які застосовуються власниками активів та керуючими активами при запровадженні принципів відповідального інвестування у інвестиційний процес. Наголошено на проблемних питаннях, пов'язаних із запровадженням принципів відповідального інвестування у вітчизняну практику. Узагальнено рекомендації щодо врахування світового досвіду імплементації принципів відповідального інвестування у діяльність професійних учасників фондового ринку України.

The article summarizes the world experience of implementing the principles of responsible investing in professional investment. The essence of the international Principles for Responsible Investment (PRI) Initiative was considered. The content of each of the six principles of responsible investment was considered. The tools that are used by asset owners and asset managers during implementing the principles of responsible investing in the investment process were considered. Emphasis was made on the issues related to the introduction of the principles of responsible investing in national practice. Recommendations about application of the world experience of implementing the principles of investment in activity of professional participants of stock market of Ukraine were generalized.

Ключові слова: принципи відповідального інвестування, соціально відповідальне інвестування, інвестування, інвестиційний фонд, управління активами, інвестиційний керуючий, власник активів, активне володіння.

Key words: principles of responsible investment, socially responsible investing, investment, investment fund, asset management, investment managers, asset owners, active ownership.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Соціально відповідальне інвестування, як одна зі світових тенденцій отримало широке розповсюдження на розвинутих фінансових ринках та поступово розвивається на ринках, що формуються. У розвинутих країнах вже сформувалась спільнота інституціональних та індивідуальних інвесторів, які дотримуються принципів, стратегій, форм та методів відповідального інвестування. Поступово найбільш привабливими для інвесторів стають компанії, що демонструють високий рівень корпоративного управління зокрема у сфері забезпечення прозорості і ефективності органів управління, а також орієнтованих на здійснення заходів зі скорочення негативного впливу на навколишнє середовище.

Ініціативи міжнародних організацій роблять важливий внесок у розвиток практик відповідального інвестування. На сьогоднішній день основними міжнародними стандартами відповідального інвестування виступають "Принципи відповідального інвестування" (UN Principles of Responsible Investments / UN PRI), розроблені Організацією Об'єднаних Націй, та "Принципи Екватора" (Equator Principles), засновані на стандартах Всесвітнього Банку і Міжнародної фінансової корпорації.

Метою міжнародної ініціативи інвесторів UN PRI є забезпечення відповідальності глобальних інвестицій, а у довгостроковій перспективі — побудова стійкої фінансової системи. Принципи є добровільною ініціативою, учасники якої зобов'язуються в процесі прийняття інве-

стиційних рішень враховувати екологічні і соціальні питання, а також питання корпоративного управління (так звані питання ESG). Інвестори, що приєдналися до ініціативи, вважають, що компанії, які у своїй діяльності не приділяють уваги питанням ESG, не мають ефективної системи управління ризиками, а отже, являють собою небезпечний об'єкт для інвестицій [1].

Відповідність компаній вимогам ініціативи "Принципи відповідального інвестування" відкриває для них потенційно більш дешеві і довгострокові джерела фінансування. Приєднання до ініціативи дозволяє публічно продемонструвати прихильність відповідальному інвестуванню.

В Україні відповідальне інвестування розвивається досить повільно. Ринок соціально відповідальних інвестицій практично відсутній. Проте присутність іноземних фондів відповідальних інвестицій на вітчизняному фондовому ринку дозволила б українському бізнесу, по-перше, залучати додаткове фінансування за рахунок включення облігацій та акцій українських компаній у портфелі фондів відповідальних інвестицій, по-друге, суттєво здешевити вартість залучення інвестиційних ресурсів. Зараз міжнародні інвестори активно цікавляться інвестиціями в Україну, проте очікують реформування підприємницького середовища. Основною проблемою розвитку відповідального інвестування на національному ринку вбачається низька прозорість українського бізнесу. Відсутність інформації про етичну та соціальну складову діяльності підприємств фактично унеможливує залучення коштів соціально відповідальних інвесторів в українські компанії. Інвестори здебільшого не мають можливості оцінити їх діяльність в аспекті відповідального інвестування. В той же час, набирає оборотів тенденція до запровадження соціальної відповідальності вітчизняного бізнесу. Отже, найближчим часом можливо буде очікувати зрушень і у напрямі відповідального інвестування. Прискорити цей процес допомагає аналіз світового досвіду та імплементація найкращих практик у діяльність професійних учасників вітчизняного фондового ринку та емітентів цінних паперів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження світового досвіду імплементації принципів відповідального інвестування у практичну інвестиційну діяльність, розкриття інструментів та механізмів впровадження принципів відповідального інвестування власниками активів та керуючими активів, розробленні рекомендацій щодо врахування світового досвіду імплементації принципів відповідального інвестування у практичну діяльність вітчизняних фінансових установ.

Аналіз останніх наукових публікацій, у яких досліджувались актуальні проблеми соціально відповідального інвестування, зокрема питання імплементації принципів відповідального інвестування у практичну інвестиційну діяльність, виявив, що незважаючи на певну розробленість даної тематики, існують питання як теоретико-методологічного, так і прикладного характеру, які потребують подальшого розвитку. У вітчизняних та зарубіжних наукових працях були фрагментарно висвітлені окремі питання теоретичного характеру щодо сутності ініціативи "Принципи відповідального інвестування" [2—5]. При цьому не приділялось значної уваги узагальненню світового досвіду запровадження принципів відповідального інвестування у інвестиційний процес, дослідженню інструментів і механізмів реалізації принципів

інвестиційними керуючими та власниками активів. Наявний стан розробки питання може бути пояснений новизною проблеми для вітчизняної науки та відсутністю практичного досвіду її імплементації у практику вітчизняних фінансових установ. Таким чином, незавершеність формування цілісного уявлення щодо принципів відповідального інвестування обумовили актуальність дослідження, його мету та зміст.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах глобалізації та інтеграції жодна країна, яка належить або прагне належати до категорії розвинутих, не може оминати вирішення проблеми соціально відповідального інвестування. Водночас її розв'язання повинно базуватися на впровадженні певних стандартів соціальної відповідальності інвестора та емітента. Це необхідно для реалізації можливості порівняння результатів, досягнутих різними країнами та суб'єктами господарювання, а також ефекту від їхніх зусиль. В основу розробки міжнародних стандартів покладено формування принципів, правил і механізмів забезпечення суспільної довіри, партнерства та соціального розвитку. Якщо раніше питання соціальної відповідальності розглядалися лише у зв'язку з окремими інвестиційними продуктами і послугами, то тепер вони системно враховуються у всьому інвестиційному процесі. Сьогодні при відборі об'єктів інвестування приймаються до уваги екологічні (використання природних ресурсів; забруднення навколишнього середовища) і соціальні (дотримання прав людини; охорона здоров'я) аспекти, а також аспекти корпоративного управління (ефективність і незалежність роботи ради директорів; ситуація з бізнес-етикою і корупцією). Важливими є прозорість бізнесу та управління. До цього міжнародних інвесторів підштовхує ситуація та сучасні тенденції на світовому фінансовому ринку [2].

На початку 2005 року Організація Об'єднаних Націй запросила представників найбільших інституційних інвесторів приєднатися до процесу розробки Принципів відповідального інвестування. Працювали 20 експертів із 12 країн світу, що були представниками найбільших інституційних власників активів. Підтримку їм надавали 70 експертів, що представляли інвестиційну індустрію, міжурядові організації, наукове співтовариство, некомерційний сектор та громадянське суспільство. У квітні 2006 року розроблені Принципи були презентовані на Нью-Йоркській фондовій біржі та запропоновані інвесторам, емітентам та професійним учасникам фондового ринку. Перші 65 фінансових установ, що приєдналися до ініціативи, стали її засновниками [6]. Впродовж першого року діяльності були розроблені стандарти звітності та оцінки, напрацьовані інструменти реалізації програми та створена перша глобальна мережа інвесторів, готових вирішувати широке коло питань, пов'язаних із ESG.

Менш ніж за рік Принципи відповідального інвестування отримали підтримку ще 130 учасників, а сукупний обсяг активів, якими вони управляли, зріс майже удвічі і сягнув 9 трлн дол. США [7, с. 6]. Використовуючи можливість ООН, учасників і партнерів ініціативи, Принципи були представлені на десятках заходах по всьому світі. Проте саме активність учасників ініціативи у найбільшій мірі сприяла швидкому розширенню географії Принципів. Власники активів заохочували своїх інвестиційних менеджерів до участі в ініціативі, а інвестиційні менеджери, консультанти і аналітики розповсюджували

Таблиця 1. Кількісний та якісний склад учасників міжнародної ініціативи "Принципи відповідального інвестування" (станом на вересень 2015 р.)

Країни	Кількість учасників ініціативи			
	всього	у тому числі за категоріями участі:		
		власники активів	керуючі активами	сервіс-партнери
Всі країни	1382	287	909	186
у тому числі:				
США	236	22	177	37
Великобританія	197	42	128	27
Франція	137	11	116	10
Австралія	118	33	75	10
Канада	64	24	32	8
Бразилія	58	17	28	13
Німеччина	55	17	27	11
ОАЕ	5	-	2	3
Китай	4	-	3	1
Естонія	3	-	3	-
Чеська Республіка	2	-	2	-
Росія	1	-	1	-

Джерело: складено автором за даними [6].

інформацію серед своїх клієнтів. У якості прикладу можливо навести активність інвестиційного фонду PREVI у Бразилії, який протягом одного року долучив до ініціативи 15 бразильських інвестфондів. Керівництво Mitsubishi UFG Trust and Banking в Японії сприяло приєднанню до програми декількох інвестиційних фондів, в управлінні яких знаходився трильйон доларів США. А корейська компанія Eso-Frontier забезпечила приєднання дев'яти корейських організацій [6]. Ініціатива PRI швидко стала провідною глобальною мережею інвесторів, які публічно задекларували свою прихильність відповідальному інвестуванню. Очевидно, що активність учасників мала великий успіх як з точки зору кількості залучених учасників, так і з точки зору загальної величини активів, якими вони управляють.

На сьогоднішній день учасниками UN PRI є 1382 найбільших міжнародних інвестиційних компаній із 48 країн світу. Загальна сума активів, якими вони управляють, перевищує 45 трлн доларів США [6]. У той же час, як і раніше, існує багато країн, у яких поки що мало учасників програми або вони взагалі відсутні. Представники вітчизняного інвестиційного співтовариства у списку учасників відсутні. При цьому до ініціативи починають приєднуватися інвестиційні менеджери з постсоціалістичних країн. Першими це зробили інвестиційні керуючі з Чеської Республіки та Естонії. Минулого року до ініціативи приєдналась перша російська компанія, UFG Asset Management (UFG AM), одна з найбільших інвестиційних компаній, яка інвестує капітал інституціональних і приватних інвесторів у Росії і країнах СНД. Сукупний обсяг залученого капіталу в фондах UFG AM перевищує 1,5 млрд дол. США [8].

Приєднуючись до ініціативи, претенденти самостійно обирають одну із трьох можливих категорій участі. Проте правління ініціативи залишає за собою право визначати, якій саме категорії, у найбільшій мірі, відповідає специфіка діяльності кожного окремого претендента. Категорію "власник активів" можуть обрати державні та недержавні пенсійні фонди, урядові резервні фонди, ендаумент-фонди, страхові та перестраховальні компанії, депозитарні установи. Категорія "керуючий активами" об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів, які здійснюють діяльність з управління активами інституційних та індивідуальних інвесторів. Категорія "професійний сервіс-партнер" включає організації, які нада-

ють послуги власникам активів та/або керуючим активами у процесі інвестування.

Поділ на категорії не є особливо жорстким або принциповим, втім, за загальним правилом, інвестор вважається власником активів, а не керуючим активами, якщо він здійснює управління переважно власними активами, а не залученими коштами інших інвесторів. Якщо компанія-претендент має дочірні підприємства, то вона може стати одноосібним учасником від імені всіх структурних підрозділів. Також можливо зареєструвати окремі дочірні підприємства за різними категоріями участі.

Процедура приєднання до UN PRI включає три етапи. На першому — претендент самостійно ознайомлюється із вимогами до учасників ініціативи, умовами приєднання, умовами членства, вимогами щодо звітності та сплати членських внесків. Необхідна інформація та документи, що регламентують діяльність ініціативи, розміщені на її власному веб-сайті. Другий етап — підтвердження згоди компанії-претендента на приєднання до ініціативи. Для цього претендент подає відповідну заяву, до якої додаються декларація (за формою, встановленою для кожної із категорій участі), пакет документів фінансової та нефінансової звітності, схема організаційної структури компанії. На третьому етапі, що триває два тижні, заяву претендента розглядає Секретаріат ініціативи. Якщо стосовно нового учасника буде прийняте позитивне рішення, йому надсилається рахунок-фактура на сплату вступного членського внеску. Після отримання оплати заява претендента схвалюється і йому надсилається офіційне вітальне повідомлення, яке підтверджує його статус учасника UN PRI. Також новий учасник отримує інструкції щодо доступу до інтернет-ресурсів ініціативи, посилання з логотипом PRI для використання на своєму веб-сайті та рахунок-фактуру на сплату щорічного членського внеску [6].

Обов'язковою умовою членства в UN PRI є щорічне подання звітності. Протягом першого року учасники ініціативи повинні оволодіти загальноновстановленою системою звітності, яка дозволяє вимірювати прогрес у напрямі реалізації Принципів на практиці. Учасники, які не виконують мінімальних умов членства щодо надання звітів та сплати членських внесків, можуть бути виключені з UN PRI. Вийти з ініціативи можливо у будь-який час за власним бажанням. Так, приміром, за період з липня 2013 року до червня 2014 року були виключені 120 учасників. За цей же період до ініціативи приєдналися 177 нових учасників [6]. За період з липня 2014 року до червня 2015 року виключено 100 учасників. А приєдналось за цей період — 220 учасників: 162 керуючих активами, 24 власників активів, 34 сервіс-партнерів [9, с. 56—58].

На сьогоднішній день учасниками ініціативи є 909 керуючих активами, 287 власників активів, 186 професійних сервісних партнерів (табл. 1).

Організації, що приєднуються до UN PRI, зобов'язуються дотримуватись у своїй діяльності шести основних принципів відповідального інвестування (рис. 1), що передбачає розробку ними власних стратегій і тактик інтеграції принципів, імплементація їх у поточну діяльність, а також здійснення певних активних дій [6].

Перший принцип учасники ініціативи можуть реалізувати шляхом здійснення публічних заяв про включення питань PRI та ESG до інвестиційної політики компанії;

затвердження окремого внутрішнього документа щодо врахування питань PRI/ESG при здійсненні компанією інвестиційної діяльності; призначення в компанії спеціаліста, відповідального за питання PRI/ESG; пропагування галузевого навчання з питань PRI/ESG для спеціалістів інвестиційної сфери; фінансування регулярного проведення конференцій для обговорення проблем екології, соціальної сфери, корпоративного управління.

При реалізації другого принципу учасники намагаються: розробити стратегію активної власності, яка включає процедуру голосування за довіреністю, пряму участь акціонерів, організацію спільних проектів, реєстрацію резолюцій акціонерів; розробити та прийняти офіційну політику проведення голосування, яка враховує питання екології, соціальної сфери і корпоративного управління; застосовувати свою політику проведення голосування у міжнародному масштабі всюди, де можливо; вимагати надання звітів про проведення голосування з метою пересвідчитися, що воно було проведено у відповідності до вимог інвестполітики компанії.

Третій принцип передбачає, що учасники ініціативи вимагають від компаній публікації стандартних звітів за результатами діяльності, спрямованої на вирішення питань PRI/ESG; надання інформації щодо прийняття та дотримання норм, стандартів та кодексів міжнародних ініціатив, пов'язаних із PRI/ESG; підтримання резолюцій акціонерів, які заохочують розкриття інформації з питань PRI/ESG.

Дотримуючись четвертого принципу, учасники намагаються: включати вимоги, які стосуються PRI, у пропозиції, адресовані інвестиційним керуючим та консультантам; заохочувати співробітників обирати пенсійні фонди, які є учасниками програми PRI; вимагати від постачальників послуг приєднання до ініціативи UN PRI; переглянути взаємовідносини з постачальниками послуг, якщо їх зусилля у сфері PRI/ESG незадовільні; приймати участь у обговоренні або лобіюванні урядової політики або галузевих нормативів.

П'ятий принцип передбачає, що учасники намагаються брати участь у спільній діяльності щодо реалізації PRI; ініціювати спільні проекти та залучати інших інвесторів; заохочувати зовнішніх керуючих акціонерним капіталом долучатися до ініціативи UN PRI; приймати участь у спільних проектах або галузевих асоціаціях.

При реалізації шостого принципу активні учасники намагаються розкривати інформацію щодо інтеграції питань відповідального інвестування та ESG в інвестиційні процеси; розкривати інформацію про щорічні результати голосування; надавати регулярну звітність щодо діяльності по імплементації Принципів, результатах роботи та загальних досягненнях; надавати інформацію з питань PRI/ESG власникам активів; надавати звітність за результатами або досягненнями в сфері застосування PRI, застосовуючи підхід "виконуй вимоги або поясни, чому вони не виконуються" [6].

У якості конкретних прикладів окремих заходів, які були ініційовані та реалізовані на практиці учасниками ініціативи, можливо навести наступні дії. У 2010 році група з 20 інвесторів провела переговори з міжнародними

ПРИНЦИПИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ
(UN Principles of Responsible Investments)

1. Ми включимо питання екології, соціальної сфери та корпоративного управління у процеси інвестування та прийняття рішень
2. Ми будемо активними власниками активів та включимо ESG-аспекти в нашу політику та практику володіння активами
3. Ми будемо вимагати від власників активів, у які ми інвестуємо, адекватного розкриття інформації по питанням ESG
4. Ми будемо сприяти прийняттю та реалізації Принципів в інвестиційному співтоваристві
5. Ми будемо спільно працювати над підвищенням спільної ефективності у реалізації Принципів
6. Ми будемо надавати звіт про свою діяльність та досягнуті результати щодо реалізації Принципів

Рис. 1. Принципи відповідального інвестування UN PRI

Джерело: складено автором за даними [6; 10].

компаніями, що виробляють текстильну продукцію, у тому числі з бавовни, яка вирощується в Узбекистані, з метою припинення практики використання насильницької дитячої праці на бавовняних полях. До цієї ініціативи приєдналися 70 компаній-виробників одягу, зокрема, такі провідні світові бренди, як C&A, Gap, H&M, Levi's. Звичайно, що при долученні до подібних гуманітарних ініціатив, компанії можуть зазнавати значних втрат на окремих ділянках собівартості своєї продукції. Проте вони виграють на покращенні власного іміджу в очах акціонерів і споживачів.

Важливою, на думку ООН, є ініціатива учасників щодо підписання у 2010 році угоди між інвесторами та гірничодобувним підрозділом австралійської компанії Wesfarmers щодо інвестування в обладнання, яке дозволить видобувати фосфатні породи не на спірній території незвіданої держави Західна Сахара, яка фактично багато років знаходиться під окупацією Марокко, а в інших регіонах світу. У тому ж році, інвестори провели переговори з 14 північноамериканськими, європейськими та японськими компаніями, які виробляють споживчу електроніку, зокрема мобільні телефони і ноутбуки. Метою перемовин було з'ясування достатності заходів, що вживаються цими виробниками, по управлінню соціальними і діловими ризиками, пов'язаними із видобутком олова, танталу та інших мінералів у Конго. Стурбованість інвесторів була викликана тим, що території, на яких видобуваються ці копалини, контролюються збройними угрупованнями, причетними до масових вбивств мирного населення та іншими злочинами проти прав людини.

У лютому 2011 р. група з 24 інституційних інвесторів, керуючих активами у сумі 1,6 млрд дол. США, звернулася до 30 провідних фондових бірж світу із закликом включити до правил лістингу вимоги щодо регулярної публікації нефінансових звітів з корпоративної соціальної відповідальності. У результаті проведеної роботи декілька бірж почали вимагати від емітентів надання інтегрованої звітності, що включає інформацію щодо ESG питань [6].

UN PRI надає учасникам ініціативи всебічну підтримку у відповідальних інвестиційних зусиллях та діях. До-

помога надається декількома робочими групами, що діють за визначеними напрямками. Підтримка реалізації програми здійснюється наданням допомоги у зусиллях по запровадженню Принципів у поточну діяльність шляхом консолідації інструментів та ресурсів, стимулювання дискусій, організації тематичних досліджень, розробки та видання методичних посібників, обговорення доповідей, організації семінарів і вебінарів. Кліринговий центр PRI, створений у 2006 році, став провідною світовою платформою для спілкування інвесторів, яка дозволяє краще взаємодіяти та обмінюватись інформацією з іншими учасниками, емітентами, іншими суб'єктами інвестиційного процесу з питань ESG у різних секторах економіки та регіонах. Академія PRI є спільнотою бізнес-шкіл, вчених і академіків, які проводять дослідження у сфері відповідального інвестування, аналізують кращі практики запровадження Принципів та врахування ESG при прийнятті інвестиційних рішень. Важливим аспектом підтримки учасників ініціативи є допомога у підготовці звітності, яка дозволяє відстежувати прогрес у запровадженні Принципів та здійсненні відповідальних інвестицій, оцінювати ефективність проведених заходів. Ініціативою були розроблені стандарти звітності і оцінки, а також інструмент підготовки звітності, який дозволяє учасникам оцінювати результати по кожному принципу протягом певного періоду часу та порівнювати їх із результатами інших учасників.

З кожним роком зростає роль UN PRI у підвищенні обізнаності про відповідальне інвестування у глобальному інвестиційному співтоваристві, у підвищенні рівня прозорості діяльності учасників та зміцненні співпраці між ними. Основними своїми досягненнями за результатами, проведеної роботи за період з 2006 року по теперішній час, UN PRI вважає:

- збільшення активів: кількість активів, що знаходяться під прямим управлінням учасників ініціативи зростає майже у 15 разів у порівнянні з показниками 2006 року;

- ESG-інтеграція: більше половини фондів, у які інвестували учасники-власники активів, і понад 40 % фондів, які знаходяться в управлінні учасників-керуючих активами, при відборі об'єктів інвестування враховують ESG-критерії;

- взаємодія: 90% учасників ініціативи співпрацюють з одним або декількома іншими інвесторами та керуючими активами, що дотримуються Принципів;

- прозорість: майже 550 учасників ініціативи сформували та надали звітність про проведenu роботу із запровадження Принципів та її результати, 242 учасника (44 % від загальної кількості) розкрили та опублікували річні звіти;

- розкриття інформації: 71 % учасників ініціативи вимагали від компаній-емітентів цінних паперів включення інформації щодо ESG у фінансову звітність;

- інформаційний ресурс: через Кліринговий центр учасники ініціативи мають можливість спілкуватись із більш ніж 1400 компаніями зі всього світу щодо запровадження ESG компонентів у діяльність та звітність;

- державна політика: 28 учасників ініціативи співпрацюють із 30 фондовими біржами світу щодо заохочення емітентів розкривати питання ESG у регулярній фінансовій та нефінансовій звітності [6].

В Україні ще не сформувалась національна модель відповідального інвестування. Тому зараз вкрай необхідна скоординована робота саморегулюючих органі-

зацій, професійних асоціацій, міжнародних організацій, компаній, громадських організацій та науковців щодо розробки вітчизняної моделі відповідального інвестування з урахуванням світового досвіду імплементації Принципів у процес інвестування та прийняття інвестиційних рішень. Також необхідно докласти суттєвих зусиль по подоланню факторів, які перешкоджають інтеграції Принципів у вітчизняну практику інвестування. На даний момент такими факторами є: недостатня поінформованість учасників фондового ринку про можливість і вигоди соціально відповідального інвестування; слабкий рівень впровадження концепції соціальної відповідальності у діяльність фінансових установ; нечисленність інвестспівтовариства, що займається питаннями інвестицій в екологічно та соціально відповідальний бізнес; непрозорість діяльності вітчизняних компаній; несформованість інституційних механізмів регулювання відповідального інвестування; відсутність чіткої законодавчої бази, яка б створювала правове підґрунтя соціально відповідального інвестування.

Досвід діяльності учасників UN PRI свідчить, що на початковому етапі впровадження принципів відповідального інвестування у діяльність вітчизняних фінансових установ робота повинна бути сконцентрована у трьох напрямках: "використання", "формалізація" і "оприлюднення" [7, с. 37].

У напрямі "використання", на нашу думку, необхідно забезпечити: підтримку подальших наукових досліджень у сфері відповідального інвестування та імплементації принципів відповідального інвестування; організаційну підтримку освітніх заходів; включення навчального модулю "Соціально відповідальне інвестування" у навчальні програми по підготовці фахівців професійних учасників ринку цінних паперів з питань управління активами, торгівлі цінними паперами, депозитарної діяльності; створення інтернет-платформи, на базі якої інвестиційне співтовариство могло б обмінюватись досвідом і практиками по імплементації принципів відповідального інвестування.

За напрямом "формалізація" необхідно здійснити розробку: національної програми впровадження принципів відповідального інвестування; законодавчої та нормативної бази відповідального інвестування; національних стандартів соціально відповідального інвестування.

У напрямі "оприлюднення" необхідно: забезпечити переклад на державну мову документів, розроблених UN PRI щодо сутності ініціативи, переваг участі у ній, умов вступу та членства, вимог до розкриття інформації та звітності; проводити державні інформаційні кампанії з тематики соціально відповідального інвестування; сприяти створенню відповідних вітчизняних підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів; проводити конференції з питань впровадження принципів відповідального інвестування за підтримки та участі державних органів влади, саморегулюючих організацій, професійних асоціацій та ЗМІ.

Реалізація запропонованих заходів у короткостроковій перспективі дозволить підвищити обізнаність суспільства та інвестиційного співтовариства щодо міжнародних ініціатив у сфері відповідального інвестування; забезпечить приєднання до UN PRI представників вітчизняного ринку цінних паперів; підвищить соціальну відповідальність українського фондового ринку; збільшить кількість нефінансових звітів компаній; забезпечить інтеграцію вітчизняних фахівців з відповідально-

го інвестування у європейське та світове фахове середовище. У довгостроковій перспективі результати проявляються у становленні вітчизняної практики соціально відповідального інвестування як загальноприйнятої тенденції; підвищенні інвестиційної привабливості країни, окремих секторів економіки та цінних паперів окремих вітчизняних емітентів; активізації інвестиційного процесу; збільшенню обсягів іноземних інвестицій у вітчизняну економіку; інтеграції вітчизняного бізнесу у міжнародний економічний простір, де стандарти і принципи відповідального інвестування стали нормою і обов'язковою умовою.

ВИСНОВКИ

Соціально відповідальне інвестування отримало широке розповсюдження на розвинутих фінансових ринках та поступово впроваджується на ринках, що розвиваються. Сформувався світова спільнота інвесторів, які дотримуються принципів, стратегій, форм та методів відповідального інвестування. "Принципи відповідального інвестування" є міжнародною добровільною ініціативою, учасники якої, при відборі об'єктів інвестування, враховують екологічні та соціальні питання, а також питання корпоративного управління. В Україні національна модель відповідального інвестування ще не сформувалась. Факторами, які перешкоджають інтеграції принципів відповідального інвестування у вітчизняну практику є: слабкий рівень впровадження концепції соціальної відповідальності у діяльність фінансових установ; недостатня поінформованість учасників фондового ринку; неформованість інституційних механізмів регулювання відповідального інвестування; непрозорість діяльності вітчизняних компаній; відсутність чіткої законодавчої бази, яка б створювала правове підґрунтя соціально відповідального інвестування. Необхідна скоординована робота саморегулювних організацій, професійних асоціацій, компаній, громадських організацій та науковців по розробці вітчизняної моделі відповідального інвестування з урахуванням світового досвіду запровадження принципів відповідального інвестування у процес інвестування та прийняття інвестиційних рішень. Імплементация принципів відповідального інвестування у практичну діяльність фінансових установ забезпечить приєднання до ініціативи UN PRI представників вітчизняного ринку цінних паперів; підвищить соціальну відповідальність українського фондового ринку; активізує інвестиційний процес та забезпечить інтеграцію у міжнародний економічний простір.

Література:

1. В фокусе: корпоративное и устойчивое развитие. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.kpmg.com/KZ/ru/IssuesAndInsights/ArticlesAndPublications/Documents/GS_Magazine_Jan_2013_rus.pdf
2. Васильчук І.П. Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування / І.П. Васильчук // БІЗНЕСІНФОРМ. — 2015. — № 1. — С. 21—28.
3. Іваницька О. Глобальні стандарти соціальної відповідальності бізнесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/1241?view=material
4. Аннаев А.А. Инвестирование на рынке ценных бумаг с учетом принципов социальной ответственности: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: 08.00.10 / А.В. Аннаев. — М., 2011. — 30 с.

5. Замлелый А.Ю. Финансирование устойчивых инвестиций: принципы, инструменты, оценка эффективности: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: 08.00.10 / А.Ю. Замлелый. — М., 2013. — 26 с.

6. PRI Association [Electronic resource]. — Access mode: <http://www.unpri.org/>

7. Принципы ответственных инвестиций. Отчет секретариата о результатах 2007 года: Внедрение, оценка и руководство [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.unpri.org/files/pri_rus.pdf

8. UFG стал участником саморегулируемой организации при поддержке ООН по внедрению Принципов Социально-Ответственного Инвестирования (PRI) [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ufgam.ru/newsblock/238/y2014/>

9. Annual report 2015 from awareness to impact [Electronic resource]. — Access mode: http://2xjmlj8428u1a2k5o341m71.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/PRI_AnnualReport2015.pdf

10. Principles for responsible investment [Electronic resource]. — Access mode: http://www.unpri.org/viewer/?file=wp-content/uploads/PRI_Brochure_2015.pdf

References:

1. KPMG (2013), "Focus: Corporate and Sustainable Development", available at: http://www.kpmg.com/KZ/ru/IssuesAndInsights/ArticlesAndPublications/Documents/GS_Magazine_Jan_2013_rus.pdf (Accessed 5 September 2015).
2. Vasylychuk, I.P. (2015), "Theoretical and methodological foundations and evolution of the concept of socially responsible investing", *BIZNESINFORM*, vol. 1, pp. 21-28.
3. Ivanyts'ka, O. (2015), "Global standards of corporate social responsibility", *Nezalezhnyj AUDYTOR*, available at: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/1241?view=material (Accessed 5 September 2015).
4. Annaev, A.A. (2011), "Investing in the securities market according to the principles of social responsibility", Ph.D. Thesis, Economy, Moscow, Russia.
5. Zamlelyj, A.Ju. (2013), "Financing of sustainable investments: principles, tools, performance evaluation", Ph.D. Thesis, Economy, Moscow, Russia.
6. PRI Association (2015), available at: <http://www.unpri.org/> (Accessed 5 September 2015).
7. PRI Association (2008), "Principles for Responsible Investment. Report by the Secretariat on the results of 2007: Implementation, assessment and management", available at: http://www.unpri.org/files/pri_rus.pdf (Accessed 5 September 2015).
8. UFG AM (2014), "UFG became a member of the self-regulatory organization with the support of the UN the implementation of the Principles of socially Responsible Investment (PRI)", available at: <http://ufgam.ru/newsblock/238/y2014/> (Accessed 5 September 2015).
9. PRI Association (2015), "Annual report 2015 from awareness to impact", available at: http://2xjmlj8428u1a2k5o341m71.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/PRI_AnnualReport2015.pdf (Accessed 5 September 2015).
10. PRI Association (2015), "Principles for responsible investment", available at: http://www.unpri.org/viewer/?file=wp-content/uploads/PRI_Brochure_2015.pdf (Accessed 5 September 2015).

Стаття надійшла до редакції 26.09.2015 р.